

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální učební materiál

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Popis v uměleckém stylu
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_01_05
Pořadí DUMu v sadě	5
Vedoucí skupiny/sady	PhDr. Zdeňka Valčíková
Datum vytvoření	4. 1. 2013
Jméno autora	PhDr. Zdeňka Valčíková
e-mailový kontakt na autora	valcikova@gymjev. cz
Ročník studia	4. ročník
Předmět nebo tematická oblast	Český jazyk a literatura
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Pracovní list k uměleckému stylu (druhy popisu a jazykové prostředky popisu v uměleckém textu) Inovace: využití ICT, rozvoj čtenářské gramotnosti

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Popis v uměleckém stylu

- zachycuje osobu, zvíře, věc či jiný jev ze subjektivního pohledu autora
- nesnaží se být úplný a systematický
- vybírá si zajímavé a jedinečné znaky

1.

1.1.

Moderátorka sedí na barové židli, nohu má přehozenou přes nohu. Na sobě má krátkou černou sukni, černé lodičky a červený svetiřík. Jeden knoflík není zapnutý. Ten úplně horní. Jednu ruku má na koleně, druhou si pročesává vlasy. To gesto mi připomíná jiné gesto. Vidím svoji mámu na přechodu u školy, jak si prohrabuje rukou vlasy a neví, že se na ni dívám. Ale moderátorka si vlasy prohrabuje jinak. Ne jen tak. Ne čistě. Náhodně. Prohrabuje si je pro fotografa. A pro mě.

Vlasy jí padají na ramena. A modré oči má hodně od sebe. Tváře se jí lesknou jako přestříknuté olejem. A ústa taky. Vždycky se soustředím na ta ústa. A na to, jak si prohrabuje vlasy pro fotografa. A pro mě. A taky myslím na ten rozepnutý knoflík.

RUDIŠ, Jaroslav. *Grandhotel*. 1. vyd. Praha: Labyrint, 2006. s. 42

1.2.

Její rubáška byla z bílého plátna, široce lemována nachovým vyšíváním a přepásána brokátovou stuhou s přezkou hvězdicového tvaru, nesoucí na dlouhých řetízcích trojhranné přívěsky v podobě husích tlapek. Měla na sobě nápadně mnoho šperků vesměs nezvyklých, patrně velmi starodávných: pentle, která jí šikmo přes rameno přidržovala rubášku, byla vpředu přišpendlena jehlicí s hlavou bůžka, mžourajícího červenými zraky, na krku měla šňůrku hrubých kovových perliček, u pravého ucha jí cinkaly tři kroužky, a nedosti na tom, ještě si vila věneček z pomněnek, jež byly dvěma bleděmodrými pruhy poházeny po obou březích potoka.

NEFF, Vladimír. *Srpnovští páni*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1957. s. 248

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

a) Porovnejte popis postav v textu J. Rudiše a V. Neffa.

.....

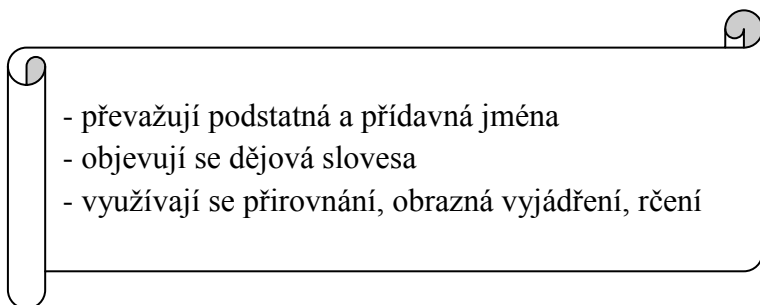
.....

.....

b) Porovnejte stavbu vět v obou ukázkách.

.....

.....

2.

2.1.

Hurikán je tropická cyklona. Hluboká tlaková propast. Pustošivý vítr. V Japonsku se mu říká tajfun. V Austrálii willy-willy. V Karibském moři uragán. Ke svému vzniku potřebuje tři věci: teplou vodu, vlhký vzduch a sbíhavé rovníkové větry. Ale dost možná stačí, když někde mávne moucha křídly. Nebo motýl. Nebo komár. Nebo když někdo někomu zamává na ulici. Možná proto já nikomu nemávám, abych tím mávnutím nezpůsobil katastrofu.

Hurikán funguje jako obří pračka vzduchu, jako velký vysavač, který by občas potřeboval potkat každý z nás.

RUDIŠ, Jaroslav. *Grandhotel*. 1. vyd. Praha: Labyrint, 2006. s. 17

a) Podtrhněte v 1. odstavci všechna podstatná a přídavná jména.

b) Proč autor užívá větné ekvivalenty?

.....

c) Vypište přirovnání.

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2.2.

Obrazy na kamenech byly stejně jako větvy v nesrozumitelném jazyce z Rossovy prózy nebo třeba jako skvrny na omítce domů zjevením samotného proudu a jeho virů. Z toho důvodu kameny Paulovi připadaly jako emblémy nového světa, ve kterém teď žil, a zatoužil alespoň jeden si koupit. ...

Paul zjistil, že výstava uvnitř pokračuje, další kameny byly rozloženy na komodě stojící u zdi. Hlazené plochy minerálů se leskly v šikmém proudu světla, jež pronikalo výlohou do místnosti a v němž pomalu vířil prach. Předměty na policích u stěn tonuly v přítmí; Paulovi připadalo, že tu jsou tak dlouhou dobu, že srostly do jediné masy. Pak se obrátil ke komodě; i tady byly u minerálů cedulky se jménem a cenou. Zvedal kameny jeden po druhém a prohlížel si barevné obrazy, díval se zamyšleně na sny kamení v hloubce země – na fantastické město v ohni zapadajícího rudého slunce, tyrkysového draka požírajícího šarlatového anděla, palác s tisíci věžemi, prales bez konce, blankytné peklo a oranžový a fialový ráj.

AJVAZ, Michal. *Lucemburská zahrada*. 1. vyd. Brno: Druhé město, 2011. s. 57, 58

a) Vypište z textu přirovnání.

.....

b) Z druhé a třetí věty 2. odstavce textu vypište dějová slovesa.

.....

c) Pojmenujte obrazné vyjádření snů kamení.

.....

d) Podtrhněte v textu, jaké zrakové představy v Paulovi vzbudily kameny.

e) Z tohoto posledního větného celku vypište přídavná jména vyjadřující barevnost zrakových představ.

.....

f) Porovnejte obě ukázky z hlediska stavby vět.

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

líčení - lyrický popis
(obraznost, poetismy, subjektivně zbarvená slova)

3.

Manželé nedočkově vyjeli nahoru a na jednom místě oba současně zastavili koně. Hluboko pod nimi zelenavě zářil Bosporus. Bílá pěna ovíjela oba břehy, které se vpravo úžily a klikatě se ztrácely do zamžené dálky. Tisíce bílých a barevných skvrnek se třpytilo na hedvábné hladině, lodi a čluny, které pomalu brázdily nehybnou vodní pláň. A po levé straně naproti se vzdouvalo jiné moře, neklidnější a rozervanější, svítivě bílé moře kamenných zdí, zvonových kopulí, naježených minaretů, sevřené v dáli zubatými podvojnými hradbami, jejichž černé věže stoupaly a klesaly přes vrchy i údolí zase až do ztracena, - Istanbul, Cařihrad, město pádišáhovo.

BASS, Eduard. *Cirkus Humberto*. 17. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964. s. 44

a) Které zrakové vjemy jsou postaveny do kontrastu?

.....

b) Vypište slovní spojení, která působí poeticky.

.....

.....

c) Vyhledejte hyperbolu, zdrobnělinu a metaforu.

.....

d) Z třetí věty vypište dějová slovesa.

.....

e) Z páté věty vypište přídavná jména.

.....

evropský
sociální
fond v ČR

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řešení

1. a)

J. Rudiš – vybírá si jen pro něj nejdůležitější znaky popisu, je stručný

V. Neff – pečlivý, detailní popis

1. b)

J. Rudiš – jednoduché věty, větné ekvivalenty

V. Neff – dlouhá souvětí, volné přívlasky

2.1.

a)

Hurikán je tropická cyklona. Hluboká tlaková propast. Pustošivý vítr. V Japonsku se mu říká tajfun. V Austrálii willy-willy. V Karibském moři uragán. Ke svému vzniku potřebuje tři věci: teplou vodu, vlhký vzduch a sbíhavé rovníkové větry. Ale dost možná stačí, když někde mávne moucha křídly. Nebo motýl. Nebo komár. Nebo když někdo někomu zamává na ulici. Možná proto já nikomu nemávám, abych tím mávnutím nezpůsobil katastrofu.

b)

Funkce zdůraznění, slovesa by také zpomalovala rychlost uvažování

c)

jako obří pračka vzduchu, jako velký vysavač

2.2.

a)

Obrazy na kamenech byly stejně jako věty v nesrozumitelném jazyce z Rossovy prózy nebo třeba jako skvrny na omítce domů zjevením samotného proudu a jeho virů. Z toho důvodu kameny Paulovi připadaly jako emblémy nového světa, ve kterém teď žil, a zatoužil alespoň jeden si koupit.

b)

Hlazené plochy minerálů se leskly v šikmém proudu světla, jež pronikalo výlohou do místnosti a v němž pomalu vířil prach. Předměty na policích u stěn tonuly v přítmí; Paulovi připadalo, že tu jsou tak dlouhou dobu, že srostly do jediné masy.

c)

metafora

d)

Zvedal kameny jeden po druhém a prohlížel si barevné obrazy, díval se zamyšleně na sny kamení v hloubce země – na fantastické město v ohni zapadajícího rudého slunce, tyrkysového draka požírajícího šarlatového anděla, palác s tisíci věžemi, prales bez konce, blankytné peklo a oranžový a fialový ráj.

e)

rudého, tyrkysového, šarlatového, blankytné, oranžový, fialový

f)

2.1. Užití větných ekvivalentů, ukázka navozuje představu běžné řeči

2.2. Dlouhé větné celky, obrazné vyjadřování

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3.

a)

moře – město Cařihrad

b)

zelenavě zářil Bosporus, bílá pěna ovíjela oba břehy, klikatě se ztrácely do zamžené dálky, hedvábná hladina, nehybná vodní pláň, bílé moře kamenných zdí, zvonových kopulí, naježených minaretů...

c)

tisíce skvrnek, skvrnka, moře kamenných zdí

d)

ovíjela, úžily, ztrácely

e)

A po levé straně naproti se vzdouvalo jiné moře, neklidnější a rozervanější, svítivě bílé moře kamenných zdí, zvonových kopulí, naježených minaretů, sevřené v dáli zubatými podvojnými hradbami, jejichž černé věže stoupaly a klesaly přes vrchy i údolí zase až do ztracena, - Istanbul, Cařihrad, město pádišáhovo.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Seznam literatury

RUDIŠ, Jaroslav. *Grandhotel*. 1. vyd. Praha: Labyrint, 2006. ISBN 88-85935-58-9.

NEFF, Vladimír. *Srpnovští páni*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1957.

AJVAZ, Michal. *Lucemburská zahrada*. 1. vyd. Brno: Druhé město, 2011. ISBN 978-80-7227-312-6.

BASS, Eduard. *Cirkus Humberto*. 17. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1964. 22-027-64.

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA.